

КЛЮЧОВА ТЕМА¹

Стаття 14

Ув'язнені та дискримінація

(Останнє оновлення: 28.02.2026)

Вступ

Дискримінація в контексті ув'язнення розглядалась Судом у двох аспектах. З одного боку, Суд розглядав справи про стверджувану дискримінацію ув'язнених за ознакою їхнього статусу, включно зі справами про стверджувану дискримінацію між різними категоріями осіб, позбавлених свободи. З іншого боку, Суд ретельно дослідив низку справ у контексті ув'язнення, які порушували питання щодо дискримінації за різними ознаками.

Статус ув'язненого як підстава для дискримінації

- Статус ув'язненого є аспектом особистого статусу і прирівнюється до «іншого статусу» для цілей статті 14 (*«Штуммер проти Австрії» (Stummer v. Austria)* [ВП], 2011, § 90; *«П.К. проти Ірландії» (P.C. v. Ireland)*, 2022, § 80, та інші наведені в цьому рішенні посилання);
- Статус особи, яка перебуває під вартою в слідчому ізоляторі, також підпадає під поняття «іншого статусу» згідно зі статтею 14 Конвенції (*«Чалдаєв проти Росії» (Chaldayev v. Russia)*, 2019, § 72);
- З точки зору права на повагу до приватного і сімейного життя затримані особи перебувають в тому самому становищі, що й засуджені ув'язнені (*«Ладуня проти Словаччини» (Laduna v. Slovakia)*, 2011, § 58; *«Варнас проти Литви» (Varnas v. Lithuania)*, 2013, § 114; *«Чалдаєв проти Росії» (Chaldayev v. Russia)*, 2019, § 75). Натомість у контексті виплати пенсії за віком не вважається, що засуджені ув'язнені перебувають в становищі аналогічному або достатньо подібному до становища затриманих, які перебувають під вартою в слідчому ізоляторі (*«П.К. проти Ірландії» (P.C. v. Ireland)*, 2022, §§ 87-92; див. також §§ 81-86 для порівняння ситуації засудженого ув'язненого з ситуацією затриманої особи в контексті лікування психічної хвороби).

Варті уваги приклади

- *«Штуммер проти Австрії» (Stummer v. Austria)* [ВП], 2011: відмова враховувати роботу, яка виконується під час перебування в пенітенціарній установі, під час розрахунку пенсійних прав;
- *«Кліфт проти Сполученого Королівства» (Clift v. the United Kingdom)*, 2010: відмінності у процесуальних вимогах щодо дострокового звільнення залежно від терміну ув'язнення; і

¹ Підготовлено Секретаріатом Суду. Не покладає зобов'язань на Суд.

Цей переклад опубліковано за домовленістю з Радою Європи, Європейським судом з прав людини та Верховним Судом (Україна) і виконано бюро перекладів «Профпереклад».

- відмінності у ставленні до затриманих, які перебувають під вартою в слідчому ізоляторі, порівняно з засудженими ув'язненими стосовно права на відвідування (*«Ладуна проти Словаччини» (Laduna v. Slovakia)*, 2011; *«Чалдаєв проти Росії» (Chaldayev v. Russia)*, 2019; *«Воол і Тоомік проти Естонії» (Vool and Toomik v. Estonia)*, 2022), і у зв'язку з побаченнями з чоловіком або дружиною (*«Варнас проти Литви» (Varnas v. Lithuania)*, 2013);
- *«П.К. проти Ірландії» (P.C. v. Ireland)*, 2022: позбавлення засудженого права на отримання пенсії за віком під час ув'язнення;
- *«Стотт проти Сполученого Королівства» (Stott v. the United Kingdom)*, 2023: відмінності у ставленні до умов дострокового звільнення між заявником та іншими ув'язненими з різними режимами відбування покарання.

Дискримінація в контексті ув'язнення

- *«Хамтоху і Аксенчік проти Росії» (Khamtokhu and Aksenchik v. Russia)* [ВП], 2017: звільнення жінок-злочинниць від довічного ув'язнення;
- *«Петров проти Болгарії» (Petrov v. Bulgaria)*, 2008: позбавлення ув'язненого права на телефонні дзвінки своєму партнеру, оскільки вони не були одружені;
- *«Рангелов проти Німеччини» (Rangelov v. Germany)*, 2012: відмова в проведенні соціальної терапії або пом'якшенні умов затримання як запобіжного заходу у зв'язку з іноземним громадянством заявника;
- *«Х проти Туреччини» (X v. Turkey)*, 2012: повна ізоляція ув'язненого-гомосексуаліста протягом понад восьми місяців, як стверджувалось, задля захисту від інших ув'язнених;
- *«Мартзакліс та інші проти Греції» (Martzaklis and Others v. Greece)*, 2015: незадовільні фізичні та санітарні умови утримання ув'язнених, інфікованих ВІЛ, за відсутності відповідного лікування у психіатричному відділенні пенітенціарної установи;
- *«Александру Енаке проти Румунії» (Alexandru Enache v. Romania)*, 2017: відтермінування ув'язнення для матерів малолітніх дітей, але не для батьків;
- *«Александр Александров проти Росії» (Aleksandr Aleksandrov v. Russia)*, 2018: відмова в призначенні покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, у зв'язку з місцем проживання заявника;
- *«Еціс проти Латвії» (Ēcis v. Latvia)*, 2019: повна заборона на вихід з в'язниці для чоловіків-в'язнів в закритих пенітенціарних установах;
- *«Дікаю та інші проти Греції» (Dikaïou and Others v. Greece)*, 2020: розміщення ув'язнених з ВІЛ/СНІДом у спільній камері у відділенні в'язниці, де також утримуються звичайні ув'язнені;
- *«Бечі проти Румунії» (Bechi v. Romania)*, 2024: розміщення в'язнів, що мають ВІЛ-позитивний статус, в окремих відділеннях тюремних лікарень без можливості контактувати з іншими в'язнями або виконувати будь-яку роботу.

Подальші посилання

Посібники з судової практики:

- [Посібник з прав ув'язнених](#)

Інші ключові теми:

- [Охорона здоров'я в пенітенціарних установах \(права ув'язнених\)](#)

Інше:

- [Посібник з європейського антидискримінаційного права](#), редакція 2018 року, публікація Суду і Агентства Європейського Союзу з питань основоположних прав (FRA)

КЛЮЧОВІ ПОСИЛАННЯ ІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Провідні справи:

- [«Штуммер проти Австрії» \(Stummer v. Austria\)](#) [ВП], № 37452/02, ЄСПЛ 2011 (відсутність порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції);
- [«Хамтоху і Аксенчік проти Росії» \(Khamtokhu and Aksenchik v. Russia\)](#) [ВП], №№ 60367/08 і 961/11, 24 січня 2017 року (відсутність порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 5).

Інші справи:

- [«Петров проти Болгарії» \(Petrov v. Bulgaria\)](#), № 15197/02, 22 травня 2008 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Кліфт проти Сполученого Королівства» \(Clift v. the United Kingdom\)](#), № 7205/07, 13 липня 2010 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 5);
- [«Ладуна проти Словаччини» \(Laduna v. Slovakia\)](#), № 31827/02, ЄСПЛ 2011 (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Рангелов проти Німеччини» \(Rangelov v. Germany\)](#), № 5123/07, 22 березня 2012 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 5);
- [«Х проти Туреччини» \(X v. Turkey\)](#), № 24626/09, 09 жовтня 2012 року (порушення статті 3 і статті 14 у поєднанні зі статтею 3);
- [«Варнас проти Литви» \(Varnas v. Lithuania\)](#), № 42615/06, 09 липня 2013 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Мартзакліс та інші проти Греції» \(Martzaklis and Others v. Greece\)](#), № 20378/13, 09 липня 2015 року (порушення статті 3 і статті 14 у поєднанні зі статтею 3);
- [«Александру Енаке проти Румунії» \(Alexandru Enache v. Romania\)](#), № 16986/12, 03 жовтня 2017 року (відсутність порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Александр Александров проти Росії» \(Aleksandr Aleksandrov v. Russia\)](#), № 14431/06, 27 березня 2018 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 5);
- [«Ецис проти Латвії» \(Ēcis v. Latvia\)](#), № 12879/09, 10 січня 2019 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Чалдаєв проти Росії» \(Chaldayev v. Russia\)](#), № 33172/16, 28 травня 2019 року (порушення статті 8 і статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«Дікаю та інші проти Греції» \(Dikaiou and Others v. Greece\)](#), № 77457/13, 16 липня 2020 року (відсутність порушення статті 3; відсутність порушення статті 3 в поєднанні зі статтею 14);
- [«Воол і Тоомік проти Естонії» \(Vool and Toomik v. Estonia\)](#), №№ 7613/18 і 12222/18, 29 березня 2022 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- [«П.К. проти Ірландії» \(P.C. v. Ireland\)](#), № 26922/19, 01 вересня 2022 року (відсутність порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції);
- [«Стотт проти Сполученого Королівства» \(Stott v. the United Kingdom\)](#), № 26104/19, 31 жовтня 2023 року (відсутність порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 5);
- [«Бечі проти Румунії» \(Bечи v. Romania\)](#), № 45709/20, 25 червня 2024 року (відсутність порушення статті 3 в поєднанні зі статтею 14).